

SVJETSKA BANKA SJEMENA NA SVALBARDU (DRUGI DIO): Društvene banke sjemen u Hrvatskoj

Share

☰ Kategorija: [Znanost](#)

🕒 Objavljeno: Ponedjeljak, 24 Srpanj 2023 11:52

✍️ Piše: Lana Bunjevac (foto: Matej Čelar)

Osim ex situ i in situ očuvanja sjemen, koje smo spomenuli u prošlom tekstu, postoji i treći način očuvanja koji se naziva on farm. Uz **Nacionalnu banku biljnih gena**, u Hrvatskoj djeluje i nekoliko banaka sjemen u kojima sorte održavaju entuzijasti, vrtlari i poljoprivrednici. Jedna od njih je i **Društvena banka sjemen**, projekt **Zelene mreže aktivističkih grupa (ZMAG)** čiji je glavni cilj doprinijeti očuvanju lokalnih i tradicijskih sorti sjemen, ali i obnovi onih "izgubljenih" za buduće generacije.

Početkom 2021. godine **ZMAG** se pridružio i Povjerenstvu za biljne genetske izvore kako bi sudjelovao u izradi nacrtu Nacionalnog programa očuvanja i održive uporabe biljnih genetskih izvora za hranu i poljoprivredu u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2021. do 2027. godine, a uključen je u Radnu skupinu povrće. Ključna razlika u odnosu na Nacionalnu banku biljnih gena jest ta da je **Društvena banka sjemen** neformalna organizacija otvorena za javnost, kojoj svi zainteresirani jednostavno mogu pristupiti.

Društvene banke sjemen (Community Seed Banks), u svijetu postoje od 1980-ih godina, a pokreću ih vrtlari i poljoprivrednici, no pojam ne treba miješati s urbanim vrtlarstvom. Pojam koji danas poznajemo pod nazivom urbani ili gradski vrtovi nastao je u **Njemačkoj** u 19. stoljeću kao reakcija na nestašicu hrane, a tijekom Prvog svjetskog rata, Velike depresije i Drugog svjetskog rata u SAD-u, Kanadi, Velikoj Britaniji i Italiji nastaju **zajednički vrtovi**, tzv. **liberty gardens**, u kojima su ljudi uzgajali voće, povrće i začinsko bilje kako bi smanjili pritisak na proizvodnju hrane i potpomogli ratne napore.

Većina društvenih banaka sjemen u Europi nastala je kao lokalne grassroots inicijative, a mnoge od njih razvile su se iz pokreta za

f
No

• Sv
Sv
Hr
hr:

• Sv
Sv
Utj
Ba

• Sv
Sv
su

• Sv
Sv
Dr
Hr

• Sv
Sv
ba

f

Udruga ZMAG sjeme uzgaja na Recikliranom imanju u Vukomeriću

zaštitu okoliša. Ovdje primjećujem dosta sličnosti s odrastom, pokretom iz područja političke ekologije, koji su također pokrenuli grassroots aktivisti 2002. godine u Francuskoj, odakle se proširio u druge europske zemlje. Sve do 2018. Hrvatska nije imala ovakav tip organiziranog sustava očuvanja i proizvodnje sjemena.

- Društvenu banku sjemena službeno je osnovala **Sendy Osmičević**, a organizacija koja nam je bila velika pomoć u tom procesu je udruga **Arche Noah iz Austrije**. Oni su nam bili svojevrsni mentori i onda je Sendy istraživala kako to može postaviti na noge u legalno-pravnom smislu - kaže sadašnja voditeljica projekta **Petra Pavleka**.

Preteča banke bila je knjižnica sjemena, gdje se, baš kao u pravoj knjižnici, sjeme moglo posuditi pa kad dozrije vratiti, no to nije dobro funkcioniralo jer, kažu iz udruge, ljudi nisu vraćali sjeme.

Udruga **ZMAG** do sad je prikupila preko tisuću različitih vrsta sjemena povrća, cvijeća i začinskog bilja, a većinom se radi o hrvatskim tradicijskim sortama ili populacijama. Sjeme se najčešće prikuplja na

samom terenu, obilazeći sela, ili putem razmjena sjemena, a jedan dio sami uzgajaju na svom **Recikliranom imanju u Vukomeriću**, udaljenom 30-ak kilometara od Zagreba, na kojem je ukupno osmero zaposlenih.

- Sjeme je otvoreno za sve i ne morate biti član ili institucija da biste do njega došli. Inicijalna ideja bila je da se sjeme regenerira i dijeli među članovima, no praksa je pokazala da ljudi ne žele biti dijelom članstva ili jednostavno nisu blizu, no naša vrata su otvorena svima - poručuju.

I sama sam odlučila učlaniti se u **Društvenu banku sjemena** - godišnja članarina je 35 eura, a možete birati želite li biti simpatizer ili vrtlar. Jedina razlika između ova dva tipa članstva jest ta što kao vrtlar imate obavezu regeneriranja i vraćanja sjemena u banku. Kao simpatizer nemate nikakve obaveze, a u oba slučaja zauzvrat dobivate pet paketića sjemena, besplatne radionice, elektroničke biltene i priručnik za sjetvu. Izabrala sam jednostavniju verziju članstva, a za svega nekoliko dana na moju adresu stiglo je i pet paketića sjemena koje sam mogla sama odabrati. S obzirom da nemam vrt ni balkon, birala sam ono što će, nadam se, uspjevati i na prozorskoj dasci - bosiljak, vlasac, cherry rajčice i cvijeće.

Jesu li se možda uslijed nedavnih oluja ili drugih prirodnih nepogoda suočili s gubitkom sjemena i kako u praksi funkcionira razmjena?

- Događaju se gubici, u nedavnim poplavama nismo imali stradanja, u oluji se odlomilo jedno stablo i palo na krov radionice, no u potresu jesmo izgubili nešto sjemena i upravo to nam govori da ne možemo očekivati da će samo jedna organizacija ili banka sjemena čuvati sjeme. Naš program pokušava educirati druge ljude kako da i oni osnuju društvene banke ili banku za sebe, kako bi svi imali u svojim podrumima uskladišteno nešto sjemena. Na taj način postajemo puno stabilniji i možemo nešto razmijeniti - objašnjava **Pavleka**.

Prije dvije godine dobili su upit za određenim vrstama sjemena iz **Zavoda za biljne znanosti** na Institutu za jadranske kulture i melioraciju krša iz **Splita**, te im je za potrebe istraživanja **ZMAG** donirao ozimi ječam i sirak (sudansku travu) iz svoje banke. No, najveću štetu ipak im je pričinio jedan mali glodavac:

- Ove godine nismo uspjeli na vrijeme osušiti i uskladištiti bob, pa nam ga je pojeo miš, no uspjeli smo ga nadomjestiti bobom koji su nam poslali iz udruge Permakultura Dalmacija - prepričava zgodnu anegdotu Petra Pavleka.

- Sjeme ima određeni rok trajanja, nakon nekog vremena gubi klijavost, a najbolje ga čuvate njegovim konstantnim regeneriranjem - ističe **Pavleka** i dodaje da je važno imati različite sorte i skladištiti ih na različitim mjestima, kako bi u slučaju potrebe jedni drugima mogli

U bankama sjemena sorte održavaju entuzijasti, vrtlari i poljoprivrednici.

pomagati.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije

Share

© 2021. by [znaor.com](#)

- [▶ Uvjeti i pravila](#)
- [▶ Politika privatnosti](#)
- [▶ Politika kolačića](#)
- [▶ Marketing](#)
- [▶ Kontakt / Impressum](#)
- [▶ SiteMap](#)
- [▶ Login](#)
- [▶ O nama](#)

loading